

Ιανουάριος 2023

Αυτό το Θεματικό Δελτίο δεν δεσμεύει το Δικαστήριο και δεν είναι εξαντλητικό

Θεματικό Δελτίο – Συνδικαλιστικά Δικαιώματα

Άρθρο 11 (ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων: «Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος ίδρυσης συνδικάτων με άλλους και προσχώρησης σε συνδικαλιστικές ενώσεις για την προάσπιση των συμφερόντων του.»

Εθνική Ένωση Βελγικής Αστυνομίας κατά Βελγίου

27 Οκτωβρίου 1975

Στην απόφαση αυτή, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δεν διαπίστωσε καμία παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης. Ωστόσο, η απόφαση διατύπωσε τις βασικές αρχές σχετικά με τη συνδικαλιστική ελευθερία.

Το Άρθρο 11 διασφαλίζει:

- το δικαίωμα ίδρυσης συνδικαλιστικής ένωσης και το δικαίωμα συμμετοχής κάθε προσώπου στη συνδικαλιστική ένωση της επιλογής του
- το δικαίωμα σε ακρόαση και «στην ελευθερία προστασίας των επαγγελματικών συμφερόντων των μελών συνδικαλιστικών ενώσεων, μέσω της συνδικαλιστικής δράσης,

Στην προκειμένη περίπτωση, η προσφεύγουσα συνδικαλιστική ένωση κατήγγειλε ότι η Βελγική Κυβέρνηση δεν την είχε αναγνωρίσει ως μία από τις σημαντικότερες οργανώσεις εκπροσώπησης, με την οποία το Υπουργείο Εσωτερικών όφειλε, σύμφωνα με το νόμο, να διαβουλευέται.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι η προσφεύγουσα συνδικαλιστική ένωση είχε άλλα μέσα δράσης έναντι Κυβέρνησης, πέραν των διαβουλεύσεων με το Υπουργείο Εσωτερικών.

Το Δικαστήριο εκτίμησε επίσης, ότι η γενική πολιτική του Βελγίου για τον περιορισμό του αριθμού των οργανώσεων με τις οποίες υποχρεούται να διαβουλευέται, δεν ήταν από μόνη της ασυμβίβαστη με την ελευθερία των συνδικαλιστικών ενώσεων και ότι ως θέμα, ενέπιπτε στη διακριτική ευχέρεια του κράτους.

Οι κανόνες που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος στην οργάνωση εμπίπτουν στο περιθώριο εκτίμησης του Κράτους:

Schmidt και Dahlström κατά Σουηδίας

6 Φεβρουαρίου 1976

Οι προσφεύγοντες, μέλη συνδικαλιστικών ενώσεων, κατήγγειλαν ότι στερήθηκαν αναδρομικές παροχές ως μέλη οργανώσεων που συμμετείχαν σε απεργιακές κινητοποιήσεις.

Δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: Το Άρθρο 11 «παρουσιάζει την συνδικαλιστική ελευθερία ως μια μορφή ή μια ειδική πτυχή της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι», αλλά «δεν εξασφαλίζει καμία ιδιαίτερη μεταχείριση των μελών των συνδικάτων από το Κράτος, όπως το δικαίωμα αναδρομικότητας των παροχών, δηλαδή αυξήσεις μισθών, που απορρέουν από μια νέα συλλογική σύμβαση».

Συνεπώς, το Άρθρο 11 της Σύμβασης δεν εγγυάται:

- το δικαίωμα των συνδικαλιστικών ενώσεων σε διαβούλευση ([National Union of Belgian Police κατά Βελγίου](#), 27 Οκτωβρίου 1975).
- το δικαίωμα σε αναδρομικές παροχές που προβλέπονται από συλλογική σύμβαση ([Schmidt και Dahlström κατά Σουηδίας](#), 6 Φεβρουαρίου 1976, [Dilek και Άλλοι κατά Τουρκίας](#), 17 Ιουλίου 2007).

- το δικαίωμα σε απεργία αυτό καθ' εαυτό ([Schmidt και Dahlström κατά Σουηδίας](#): «Το Άρθρο 11...αφήνει στο κάθε Κράτος το περιθώριο επιλογής των μέσων που θα χρησιμοποιεί [για να καταστήσει εφικτή τη συλλογική δράση]. Η διασφάλιση του δικαιώματος της απεργίας αποτελεί, χωρίς αμφιβολία, ένα από τα πιο σημαντικά μέσα για τον σκοπό αυτόν, δεν είναι όμως το μοναδικό».)

Akat κατά Τουρκίας

20 Σεπτεμβρίου 2005

Οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν ότι οι θέσεις τους μεταφέρθηκαν λόγω της συμμετοχής τους σε συνδικαλιστικές ενώσεις.

Δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: δεδομένου ότι το υπηρεσιακό καθεστώς των προσφευγόντων ως δημοσίων υπαλλήλων, συνεπαγόταν την πιθανότητα μετάταξής τους σε άλλες θέσεις σύμφωνα με τις ανάγκες της υπηρεσίας, το Δικαστήριο δεν πείστηκε ότι οι μετατάξεις συνιστούσαν περιορισμό ή παραβίαση που θίγει την ουσία της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι, ούτε ότι θα παρεμποδίζονταν να αναλάβουν συνδικαλιστική δράση στις νέες θέσεις ή στους νέους χώρους εργασίας τους.

Δικαίωμα στις συλλογικές διαπραγματεύσεις

Ένωση Μηχανοδηγών Σουηδίας κατά Σουηδίας

6 Φεβρουαρίου 1976

Η προσφεύγουσα συνδικαλιστική ένωση κατήγγειλε την άρνηση του Γραφείου Εθνικών Συλλογικών Διαπραγματεύσεων (National Collective Bargaining Office) να συνάψει συλλογική σύμβαση με αυτήν, ενώ είχε συνάψει ανάλογες συμβάσεις με τις βασικές ομοσπονδίες συνδικαλιστικών ενώσεων και σε κάποιες περιπτώσεις με ανεξάρτητες συνδικαλιστικές ενώσεις.

Δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: Η γενική πολιτική του Γραφείου να περιορίσει τον αριθμό των οργανώσεων με τις οποίες είχε συνάψει συλλογικές συμβάσεις δεν είναι καθαυτή ασυμβίβαστη με τη συνδικαλιστική ελευθερία και εμπίπτει στο περιθώριο εκτίμησης του Κράτους. Το Άρθρο 11 δεν διασφάλιζε καμία ιδιαίτερη μεταχείριση των συνδικαλιστικών ενώσεων, όπως το δικαίωμα σύναψης συλλογικών συμβάσεων.

Wilson, National Union of Journalists και Άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου

2 Ιουλίου 2002

Οι προσφεύγοντες υποστήριξαν ότι το εφαρμοστέο δίκαιο στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά τον κρίσιμο χρόνο, δεν εξασφάλισε τα δικαιώματά τους σύμφωνα με το Άρθρο 11 της Σύμβασης. Κατήγγειλαν συγκεκριμένα ότι η υποχρεωτική υπογραφή ατομικής σύμβασης και η υπαναχώρηση από τα συνδικαλιστικά τους δικαιώματα ή η εκ μέρους τους αποδοχή μικρότερης αύξησης μισθών, αντιβαίνουν τις διατάξεις του Νόμου περί προστασίας των εργαζομένων [Employment Protection Act, EPA].

Το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα ότι, αν και οι συλλογικές διαπραγματεύσεις δεν ήταν απαραίτητες για την αποτελεσματική άσκηση του δικαιώματος της συνδικαλιστικής ελευθερίας, θα μπορούσαν να αποτελούν για τις συνδικαλιστικές ενώσεις ένα μέσο προστασίας των συμφερόντων των μελών τους. Εν προκειμένω διαπίστωσε ότι η απουσία από τη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου, πρόβλεψης υποχρέωσης των εργοδοτών να εισέρχονται σε συλλογικές διαπραγματεύσεις, **δεν συνιστά από μόνη της παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης. Ωστόσο, η δυνατότητα των εργοδοτών να χρησιμοποιούν οικονομικά κίνητρα για να παρακινήσουν τους εργαζόμενους να υπαναχωρήσουν από σημαντικά συνδικαλιστικά τους δικαιώματα ισοδυναμούσε με **παραβίαση του Άρθρου 11**, τόσο ως προς τις προσφεύγουσες συνδικαλιστικές ενώσεις όσο και ως προς τους ατομικώς προσφεύγοντες. Συναφώς, το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα, ότι είναι καθήκον του Κράτους να διασφαλίζει ότι τα μέλη των συνδικαλιστικών ενώσεων δεν παρεμποδίζονται ή δεν αποτρέπονται από το να χρησιμοποιούν την οργάνωσή τους για να τους εκπροσωπή στις προσπάθειες ρύθμισης των σχέσεών τους με τους εργοδότες τους.

Demir και Baykara κατά Τουρκίας

12 Νοεμβρίου 2008 (Τμήμα Ευρείας Σύμβασης)

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την ακύρωση, με αναδρομική ισχύ, της συλλογικής σύμβασης που είχε συνάψει μια συνδικαλιστική ένωση μετά από συλλογικές διαπραγματεύσεις με τη διοίκηση και την απαγόρευση ίδρυσης συνδικαλιστικής οργάνωσης, που επιβλήθηκε στους προσφεύγοντες δημοτικούς υπαλλήλους.

Το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, λόγω της παρέμβασης στην άσκηση του δικαιώματος των προσφευγόντων περί ίδρυσης συνδικαλιστικών ενώσεων και **παραβίαση του Άρθρου 11**, λόγω της αναδρομικής (*ex tunc*) ακύρωσης της συλλογικής σύμβασης. Επισήμανε ειδικότερα ότι η απαρίθμηση των συνδικαλιστικών δικαιωμάτων δεν ήταν εξαντλητική, αλλά «επιδέχεται τροποποιήσεις ανάλογα με τις ιδιαίτερες εξελίξεις στις εργασιακές σχέσεις». Λαμβάνοντας υπόψη «τις εξελίξεις τόσο στο εθνικό όσο και στο διεθνές εργατικό δίκαιο και την πρακτική των Συμβαλλόμενων Κρατών σε αυτές τις περιπτώσεις», έκρινε ότι «το δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης με τον εργοδότη έχει καταστεί, κατά βάση, ένα από τα ουσιώδη στοιχεία του «δικαιώματος ίδρυσης και συμμετοχής σε συνδικαλιστικές ενώσεις για την προστασία των συμφερόντων καθενός προσώπου», όπως προβλέπει το Άρθρο 11 της Σύμβασης, ενώ είναι κατανοητό ότι τα Κράτη διατηρούν την ελευθερία να οργανώνουν με τέτοιο τρόπο το σύστημά τους, ώστε αν αυτό κρίνεται κατάλληλο, να εξασφαλίζουν ειδικό καθεστώς στις συνδικαλιστικές ενώσεις εκπροσώπησης.»

Ένωση «Unite the Union» κατά Ηνωμένου Βασιλείου

26 Μαΐου 2016 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Μετά από σειρά διαβουλεύσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα συνδικαλιστική ένωση που εκπροσωπεί περίπου 18.000 εργαζομένους στον γεωργικό τομέα, η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προχώρησε επιτυχώς στη νομοθετική κατάργηση της Επιτροπής Ρύθμισης Μισθών στον Γεωργικό Τομέα για την Αγγλία και την Ουαλία [Agricultural Wages Board for England and Wales], ενός θεσμοθετημένου οργάνου, που επί σειρά ετών, καθόριζε τους κατώτατους μισθούς και όρους εργασίας στον γεωργικό τομέα. Η Επιτροπή περιλάμβανε μεταξύ των μελών της, εκπροσώπους των εργοδοτών και των εργαζομένων, εκ των οποίων οι τελευταίοι ορίστηκαν πρόσφατα από την προσφεύγουσα ένωση. Η προσφεύγουσα ένωση υποστήριξε ότι η κατάργηση της Επιτροπής συνιστούσε παραβίαση του δικαιώματος συμμετοχής της σε συλλογικές διαπραγματεύσεις υπέρ των μελών της, η οποία αποτελεί βασική προϋπόθεση άσκησης του δικαιώματος ίδρυσης και συμμετοχής σε συνδικαλιστική ένωση. Το Δικαστήριο έκρινε την προσφυγή **απαράδεκτη** ως προδήλως αβάσιμη. Λαμβάνοντας υπόψη το ευρύ περιθώριο εκτίμησης στον τομέα αυτό, δεν πείστηκε ότι, αποφασίζοντας να καταργήσει την Επιτροπή Ρύθμισης Μισθών στον Γεωργικό Τομέα για την Αγγλία και την Ουαλία, η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, δεν τήρησε τις θετικές της υποχρεώσεις, όπως απορρέουν από το Άρθρο 11 της Σύμβασης. Δεν προέκυπτε ότι το Κοινοβούλιο του Ηνωμένου Βασιλείου δεν είχε σαφείς και επαρκείς λόγους για τη θέσπιση της επίμαχης νομοθεσίας ή ότι με την κατάργηση της Επιτροπής, δεν επήλθε δίκαιη εξισορρόπηση μεταξύ των διακυβευόμενων ανταγωνιστικών συμφερόντων. Το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα ότι, ακόμη και αν γινόταν δεκτός ο ισχυρισμός της προσφεύγουσας ένωσης, ότι οι προαιρετικές συλλογικές διαπραγματεύσεις στον γεωργικό τομέα ήταν ουσιαστικά ανύπαρκτες και ανεφάρμοστες, αυτό δεν αρκούσε για να οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι ένας υποχρεωτικός μηχανισμός, θα πρέπει να αναγνωρίζεται ως θετική υποχρέωση. Η προσφεύγουσα ένωση μπορούσε επίσης ελεύθερα να λάβει μέτρα για την προστασία των συμφερόντων των μελών της, μέσω συλλογικής δράσης, συμπεριλαμβανομένης της συλλογικής διαπραγμάτευσης, και μέσω συμμετοχής σε συλλογικές διαβουλεύσεις, έχοντας δικαίωμα λόγου, με σκοπό να πείσει εργοδότες και εργαζομένους να καταλήξουν σε συλλογικές συμβάσεις. Τέλος, τα σχετικά Ευρωπαϊκά και διεθνή νομοθετήματα, όπως ίσχυαν κατά το επίδικο διάστημα, δεν ήταν υπέρ της άποψης ότι οι θετικές υποχρεώσεις ενός κράτους βάσει του Άρθρου 11 της Σύμβασης, συμπεριλάμβαναν την πρόβλεψη ενός υποχρεωτικού νομοθετικού μηχανισμού συλλογικών διαπραγματεύσεων στον γεωργικό τομέα.

Συνεταιρισμός Δημοσίων Υπαλλήλων και Ένωση για Συλλογικές Διαπραγματεύσεις και Άλλοι κατά Γερμανίας

5 Ιουλίου 2022

Η υπόθεση αυτή αφορούσε τον νόμο περί Ενιαίων Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας (*Tarifeinheitgesetz*), ο οποίος ρυθμίζει τις διαφορές που προκύπτουν, εάν υπάρχουν πολλές συλλογικές συμβάσεις εργασίας σε μια «επιχειρηματική μονάδα» [*Betrieb*] μιας εταιρείας.¹ Οι προσφεύγοντες – τρεις γερμανικές συνδικαλιστικές ενώσεις και έξι μέλη μίας εξ αυτών – υποστήριξαν λόγω των σχετικών διατάξεων του επίμαχου Νόμου, υπήρξε

παραβίαση του δικαιώματός τους περί ίδρυσης και ένταξης σε συνδικαλιστικές ενώσεις, καθώς και το δικαιώματος περί συλλογικής διαπραγμάτευσης. Υποστήριξαν συγκεκριμένα, ότι η εν λόγω νομοθεσία τους στερούσε τη δυνατότητα σύναψης συλλογικών συμβάσεων με επιχειρήσεις στις οποίες μια άλλη συνδικαλιστική ένωση αριθμούσε περισσότερα μέλη και είχε ως αποτέλεσμα οι εργοδότες να μην επιθυμούν πλέον να διαβουλεύονται μαζί τους.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι δεν υπήρξε δυσανάλογος περιορισμός των δικαιωμάτων των προσφευγόντων στην παρούσα υπόθεση. Το Δικαστήριο επανέλαβε ειδικότερα ότι το δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης, όπως κατοχυρώνεται βάσει του Άρθρου 11 της Σύμβασης, δεν περιλαμβάνει το «δικαίωμα» συλλογικής σύμβασης. Αυτό που είχε σημασία ήταν να μπορούν οι συνδικαλιστικές ενώσεις να εκπροσωπούνται και να έχουν λόγο απέναντι στους εργοδότες. Επί της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι περιορισμοί που επέφερε η νομοθεσία αφορούσαν μικρότερες συνδικαλιστικές ενώσεις, οι οποίες ωστόσο διατήρησαν άλλα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος συλλογικής διαπραγμάτευσης και της απεργίας. Επιπλέον, η νομοθεσία στόχευε στη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του συστήματος συλλογικής διαπραγμάτευσης, προς όφελος τόσο των εργαζομένων όσο και των εργοδοτών.

---

¹. Ο Νόμος αυτός, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ τον Ιούλιο του 2015, ορίζει ότι στην περίπτωση που προκύψει τέτοια διαφορά, η συλλογική σύμβαση της συνδικαλιστικής ένωσης που έχει λιγότερα μέλη στην επιχειρηματική μονάδα δεν ισχύει πλέον.

Δικαίωμα ίδρυσης, ένταξης ή μη, σε συνδικαλιστική ένωση.

Young, James και Webster κατά Ηνωμένου Βασιλείου

13 Αυγούστου 1981

Η καταγγελία των προσφευγόντων αφορούσε την συμφωνία «closed shop» (closed shop agreement) μεταξύ των βρετανικών σιδηροδρόμων και τριών οργανώσεων εργατών των σιδηροδρόμων. Με τον όρο «closed shop» νοείται μια επιχείρηση ή ένας χώρος εργασίας όπου, στο πλαίσιο συμφωνίας ή διακανονισμού μεταξύ ενός ή περισσότερων συνδικαλιστικών ενώσεων και ενός ή περισσότερων εργοδοτών ή ενώσεων εργοδοτών, οι εργαζόμενοι μιας συγκεκριμένης κατηγορίας υποχρεούνται στην πράξη να είναι ή να γίνουν μέλη μίας συγκεκριμένης συνδικαλιστικής οργάνωσης.

Υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: Η πρακτική των συμφωνιών «closed shop» οφείλει να σέβεται την ατομική ελευθερία σκέψης (Βλ. επίσης: **Sibson κατά Ηνωμένου Βασιλείου**, απόφαση της 20ης Απριλίου 1993).

Sigurdur A. Sigurjónsson κατά Ισλανδίας

30 Ιουνίου 1993

Η υπόθεση αφορούσε την υποχρέωση που επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα, έναν οδηγό ταξί, να ενταχθεί στην *Λέσχη Αυτοκινήτων Frami* [*Frami Automobile Association*]. Σε διαφορετική περίπτωση, θα έχανε την άδειά του.

Υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: «Το Άρθρο 11 [περιλαμβάνει] αρνητικό δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι».

Gustafsson κατά Σουηδίας

25 Απριλίου 1996

Η υπόθεση αφορούσε τη συνδικαλιστική δράση (μποϊκοτάζ και αποκλεισμός ενός εστιατορίου) σε βάρος του προσφεύγοντα που είχε αρνηθεί να υπογράψει μια συλλογική σύμβαση στον τομέα της εστίασης.

Δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: Αν και το κράτος όφειλε να λάβει «εύλογα και κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσει την αποτελεσματική πραγμάτωση του αρνητικού δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι», ο περιορισμός που επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα δεν αποτελούσε σημαντική παρέμβαση στην άσκηση από μέρος του, του δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι.

Sorensen και Rasmussen κατά Δανίας

11 Ιανουαρίου 2006 (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)

Οι προσφεύγοντες στην παρούσα υπόθεση κατήγγειλαν την ύπαρξη εκ των προτέρων closed-shop συμφωνιών στη Δανία.

Υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: Το γεγονός του εξαναγκασμού των προσφευγόντων να συμμετάσχουν σε μια συγκεκριμένη συνδικαλιστική ένωση έθιγε την ουσία του δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι που κατοχυρώνεται από το Άρθρο 11. Το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης έκρινε ότι η Δανία δεν είχε προστατέψει το αρνητικό δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, δηλαδή το δικαίωμα μη συμμετοχής σε συνδικαλιστική ένωση.

Το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης επισήμανε ειδικότερα ότι «υπάρχει περιορισμένη στήριξη στα Συμβαλλόμενα Κράτη για τη διατήρηση των συμφωνιών «closed shop» και ότι αρκετά ευρωπαϊκά κείμενα «καταδεικνύουν ξεκάθαρα ότι η χρήση τους στην αγορά εργασίας δεν αποτελεί απαραίτητο εργαλείο για την αποτελεσματική πραγμάτωση των συνδικαλιστικών ελευθεριών».

Danilenkov και Άλλοι κατά Ρωσίας

30 Ιουλίου 2009

Η υπόθεση αυτή αφορούσε μέλη της Ένωσης Λιμενεργατών της Ρωσίας [Dockers' Union of Russia], τα οποία απολύθηκαν συνεπεία συστημικής αναδιοργάνωσης της ναυτιλιακής εταιρείας, μετά τη συμμετοχή τους σε μια απεργία δύο εβδομάδων για τη διεκδίκηση αυξήσεων μισθών, βελτίωσης των εργασιακών συνθηκών και ασφάλειας υγείας και ζωής.

Υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 14** (Απαγόρευση των διακρίσεων) **σε συνδυασμό με το Άρθρο 11**, καθώς το Κράτος δεν παρείχε σαφή και αποτελεσματική δικαστική προστασία κατά των διακρίσεων λόγω προσχώρησης σε συνδικαλιστική ένωση.

Sindicatul «Păstorul cel Bun» κατά Ρουμανίας

9 Ιουλίου 2013 (Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης)

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την άρνηση του Ρουμανικού Κράτους να δεχθεί αίτηση καταχώρισης συνδικαλιστικής οργάνωσης που ιδρύθηκε από ιερείς της Ρουμανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι, αρνούμενο να καταχωρίσει την αίτηση της συνδικαλιστικής οργάνωσης, το Κράτος απλώς αρνήθηκε να συμμετάσχει στην οργάνωση και λειτουργία της Ρουμανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, τηρώντας έτσι το καθήκον της θρησκευτικής ουδετερότητας που ορίζει το Άρθρο 9 (Ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας) της Σύμβασης. Ενώ το Τμήμα στην από 31 Ιανουαρίου 2012 απόφασή του, διαπίστωσε ότι το Τοπικό Δικαστήριο (County Court) δεν είχε λάβει δεόντως υπόψη όλα τα σχετικά επιχειρήματα και είχε δικαιολογήσει την άρνησή του να καταχωρίσει την ένωση για καθαρά θρησκευτικούς λόγους με βάση τις διατάξεις του Καταστατικού της Εκκλησίας, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης έκρινε ότι η απόφαση του Τοπικού Δικαστηρίου είχε απλώς εφαρμόσει την αρχή της αυτονομίας των θρησκευτικών κοινοτήτων. Κατά την άποψη του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, η άρνηση του δικαστηρίου να καταχωρίσει την ένωση λόγω μη συμμόρφωσης με την υποχρέωση λήψης σχετικής αδειας του αρχιεπισκόπου ήταν άμεση συνέπεια του δικαιώματος της οικείας θρησκευτικής κοινότητας να προβαίνει στις δικές της οργανωτικές ρυθμίσεις και να λειτουργεί σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού της.

Manole και «Romanian Farmers Direct» κατά Ρουμανίας

16 Ιουνίου 2015

Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε την άρνηση των δικαστηρίων της Ρουμανίας να καταχωρίσουν μια ένωση αυτοαπασχολούμενων αγροτών, την οποία ήθελε να ιδρύσει ο πρώτος προσφεύγων.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι η άρνηση καταχώρισης της προσφεύγουσας ένωσης, δεν υπερέβη το περιθώριο εκτίμησης των ρουμανικών αρχών ως προς τον τρόπο με τον οποίο διασφάλισαν το δικαίωμα της ελευθερίας του συνεταιριζέσθαι στους αυτοαπασχολούμενους αγρότες. Το Δικαστήριο, λαμβάνοντας υπόψη τα οικεία διεθνή νομοθετήματα στον τομέα αυτό και ιδίως τις Συμβάσεις της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, διαπίστωσε ειδικότερα ότι, σύμφωνα με τη ρουμανική νομοθεσία, οι οργανώσεις αγροτών ασκούσαν βασικά δικαιώματα που τους επέτρεπαν να υπερασπίζονται τα συμφέροντα των μελών τους κατά τις συναλλαγές τους με τις δημόσιες αρχές, χωρίς να είναι αναγκαίο να συσταθούν ως συνδικαλιστικές ενώσεις. Στη γεωργία, καθώς και σε άλλους τομείς της οικονομίας, αυτή η μορφή του συνεταιριζέσθαι περιοριζόταν πλέον αποκλειστικά στους εργαζόμενους και τα μέλη συνεταιρισμών.

TEK Gıda İş Sendikası κατά Τουρκίας

4 Απριλίου 2017

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την άρνηση των δικαστικών αρχών να αναγνωρίσουν την εκπροσώπηση της προσφεύγουσας συνδικαλιστικής ένωσης - η οποία κατά το επίδικο διάστημα, εκπροσωπούσε εργαζόμενους στη βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων - στην εταιρεία με την επωνυμία, «Tukaş Gıda Sanayi ve Ticaret» και την απόλυση εργαζόμενων της εταιρείας, οι οποίοι αρνήθηκαν να ανακαλέσουν τη συνδικαλιστική τους ιδιότητα κατόπιν αιτήματος του εργοδότη τους τους. Ειδικότερα, η προσφεύγουσα συνδικαλιστική ένωση κατήγγειλε την άρνηση των εθνικών δικαστηρίων να

αναγνωρίσουν την εκπροσώπησή της ως προϋπόθεση για τη διεξαγωγή συλλογικών διαπραγματεύσεων εντός μιας εταιρείας, γεγονός που όπως ισχυρίστηκε η συνδικαλιστική ένωση, ήταν αποτέλεσμα εσφαλμένου υπολογισμού του αριθμού των μελών της συνδικαλιστικής ένωσης, τα οποία εργάζονταν στην εταιρεία Τυκας.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης σχετικά με την άρνηση αναγνώρισης της εκπροσώπησης της προσφεύγουσας συνδικαλιστικής ένωσης, διαπιστώνοντας ότι η μέθοδος καταμέτρησης του αριθμού των εργαζομένων που εκπροσωπούν την πλειοψηφία στην καταγγελλόμενη εταιρεία, επηρέασε περισσότερο δευτερογενώς τη δράση της συνδικαλιστικής ένωσης και όχι ως προς την κύριο μέρος της. Οι επίμαχες δικαστικές αποφάσεις είχαν ως στόχο την επίτευξη δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των ανταγωνιστικών συμφερόντων της προσφεύγουσας συνδικαλιστικής ένωσης και ολόκληρης της εν λόγω βιομηχανικής κοινότητας. Επομένως, οι αποφάσεις αυτές αφορούσαν το περιθώριο εκτίμησης που είχε στη διάθεσή του το Κράτος ως προς τα μέσα διασφάλισης τόσο της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι εν γένει όσο και της ικανότητας της προσφεύγουσας συνδικαλιστικής ένωσης, να προστατεύει τα επαγγελματικά συμφέροντα των μελών της. Το Δικαστήριο έκρινε, ωστόσο, ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11**, εν προκειμένω, λόγω του γεγονότος ότι το Κράτος δεν εκπλήρωσε τη θετική υποχρέωση που του αναλογούσε προκειμένου να εμποδίσει τον εργοδότη να απολύσει όλους τους εργαζομένους που ήταν μέλη της προσφεύγουσας συνδικαλιστικής ένωσης, μέσω καταχρηστικής καταγγελίας των συμβάσεων εργασίας.

---

². Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου («η Σύμβαση»).

Δημοκρατική Συνδικαλιστική Ομοσπονδία Yakut [Yakut Republican Trade-Union Federation] κατά Ρωσίας³

7 Δεκεμβρίου 2021

Η προσφεύγουσα ομοσπονδία, μια μη κυβερνητική οργάνωση, υποχρεώθηκε να διαγράψει μια πρωτοβάθμια συνδικαλιστική ένωση εργαζόμενων φυλακισμένων, λόγω της επίσημης απαγόρευσης ίδρυσης συνδικαλιστικών ενώσεων φυλακισμένων. Η εν λόγω συνδικαλιστική ένωση είχε συσταθεί το 2006 από κρατούμενους σε φυλακή υψίστης ασφαλείας που βρίσκεται στην πόλη Γιακούτσκ (Yakutsk). Οι κρατούμενοι εργάζονταν στο πριονιστήριο της κοινότητας και αναλάμβαναν εργασίες συντήρησης των φυλακών.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι η εντολή των εθνικών δικαστηρίων προς την προσφεύγουσα ομοσπονδία να αποπέμψει την ένωση των εργαζομένων κρατούμενων, δεν είχε υπερβεί το ευρύ περιθώριο εκτίμησης που είχαν στη διάθεσή τους οι εθνικές αρχές στον τομέα αυτό και ότι ο καταγγελλόμενος αποκλεισμός ήταν επομένως αναγκαίος σε μια δημοκρατική κοινωνία. Το Δικαστήριο επισήμανε ειδικότερα ότι, όπως και τα άλλα δικαιώματα της Σύμβασης των κρατούμενων, το δικαίωμά τους να ιδρύουν και να συμμετέχουν σε συνδικαλιστικές ενώσεις θα μπορούσε να περιοριστεί για την ασφάλεια, ιδίως για την πρόληψη της εγκληματικότητας και της διατάραξης της τάξης. Παρατήρησε επίσης ότι η εργασία στις φυλακές δεν μπορούσε να εξισωθεί με την επαγγελματική απασχόληση. Αν και πράγματι οι κρατούμενοι συνέχιζαν σε γενικές γραμμές να ασκούν όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες που εγγυάται η Σύμβαση, εκτός από το δικαίωμα στην ελευθερία, η άσκηση της συνδικαλιστικής ελευθερίας μπορεί ωστόσο, να καθίσει δύσκολη σε συνθήκες κράτησης. Παρ' όλα αυτά, το Δικαστήριο στάθηκε στο γεγονός, ότι η Σύμβαση είναι ένα «ζωντανό νομοθέτημα» και συνεπώς, θα μπορούσαν οι εξελίξεις στο συγκεκριμένο πεδίο να δημιουργήσουν κάποια στιγμή στο μέλλον την ανάγκη επέκτασης της συνδικαλιστικής ελευθερίας στους εργαζόμενους κρατούμενους. Λαμβάνοντας όμως υπόψη την ισχύουσα πρακτική των Κρατών Μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, δεν υπήρξε επαρκής συναίνεση ώστε να δοθεί στο Άρθρο 11 η ερμηνεία που υποστηρίζεται από την προσφεύγουσα ομοσπονδία.

Vlahov κατά Κροατίας

5 Μαΐου 2022

Στην παρούσα υπόθεση, η οποία αφορούσε το δικαίωμα των συνδικαλιστικών ενώσεων να ρυθμίζουν τη σύνθεσή τους, έναντι του δικαιώματος της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι των υποψήφιων μελών, ο προσφεύγων, εκπρόσωπος συνδικαλιστική ένωσης, κατήγγειλε ότι καταδικάστηκε επειδή εμπόδισε 15 υποψήφια μέλη να ενταχθούν στη συνδικαλιστική ένωση που εκπροσωπούσε. Κατήγγειλε συγκεκριμένα, ότι η καταδίκη του ήταν αυθαίρετη και υπερβολική, υποστηρίζοντας ότι είχε ενεργήσει προς το συμφέρον των υφιστάμενων μελών της συνδικαλιστική ένωσης, τα οποία κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή, δεν επιθυμούσαν την προσχώρηση νέων μελών.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι η καταγγελλόμενη παρέμβαση δεν ήταν απαραίτητη σε μια δημοκρατική κοινωνία. Επανάλαβε, ειδικότερα, ορισμένες αρχές της νομολογίας του βάσει του Άρθρου 11, τονίζοντας ιδίως ότι οι συνδικαλιστικές ενώσεις έχουν το δικαίωμα να ρυθμίζουν τη σύνθεσή τους, αλλά ότι πρέπει να επιτυγχάνεται ισορροπία, ώστε να εξασφαλίζεται δίκαιη μεταχείριση και να αποφεύγεται η κατάχρηση θέσης εξουσίας. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι τα εθνικά δικαστήρια δεν είχαν εξηγήσει, υπό το πρίσμα αυτών των αρχών, πώς θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ο προσφεύγων ενήργησε καταχρηστικά όταν αρνήθηκε τις νέες συμμετοχές.

³. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Σύμβασης.

Ειδικότερα, οι αποφάσεις δεν περιείχαν λεπτομερή στοιχεία ούτε και εκτενή ανάλυση του επιχειρήματος του προσφεύγοντος, ότι είχε το δικαίωμα ως συνδικαλιστικός εκπρόσωπος να λάβει μέτρα για την προστασία των συμφερόντων των υφιστάμενων μελών της συνδικαλιστικής ένωσης, τα οποία δεν επιθυμούσαν να προχωρήσουν σε επέκταση της σύνθεσής του κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή και απέρριψαν ως αβάσιμο το αίτημά του, για ακρόαση μαρτυριών μιας εσωτερικής αντιπαράθεσης των μελών της συνδικαλιστικής ένωσης.

Το δικαίωμα των συνδικαλιστικών ενώσεων για κατάρτιση δικών τους κανονισμών και να επιλογή των μελών τους

Johansson κατά Σουηδίας

7 Μαΐου 1990 (απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁴)

Ο προσφεύγων υπέβαλε καταγγελία σχετικά με την υποχρέωση των μελών της Σουηδικής συνδικαλιστικής ένωσης Ηλεκτρολόγων [Swedish Electricians Trade Union], να προσχωρήσουν σε συλλογικό σύστημα ασφάλισης κατοικίας.

Η Επιτροπή κήρυξε την προσφυγή **απαράδεκτη** ως προδήλως αβάσιμη, διαπιστώνοντας ειδικότερα, ότι η απόφαση της συνδικαλιστικής ένωσης να εντάξει τα μέλη της σε συλλογικό σύστημα ασφάλισης κατοικίας, ενέπιπτε στο πεδίο της νόμιμης αρμοδιότητάς του βάσει των κανονισμών του. Συναφώς, η Επιτροπή παρατήρησε ότι «το δικαίωμα ίδρυσης συνδικαλιστικών ενώσεων περιλαμβάνει, για παράδειγμα, το δικαίωμα τους να καταρτίζουν τους δικούς τους κανονισμών και να ρυθμίζουν τα εσωτερικά τους ζητήματα».

Ένωση Σωματείων Μηχανοδηγών και Πυροσβεστών [Associated Society of Locomotive Engineers & Firemen ASLEF] κατά Ηνωμένου Βασιλείου

27 Φεβρουαρίου 2007

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την αδυναμία μιας συνδικαλιστικής ένωσης να αποπέμψει ένα από τα μέλη της, το οποίο ήταν ενταγμένο σε πολιτικό κόμμα που υποστήριζε απόψεις αντίθετες προς τις δικές του (πρόκειται για ακτιβιστή του Βρετανικού Εθνικού Κόμματος [British National Party BNP], ένα ακροδεξιό, νόμιμο, κόμμα παλαιότερα γνωστό ως Εθνικό Μέτωπο [National Front]).

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, ελλείπει οποιασδήποτε προσδιορίσιμης δυσμένειας σε βάρος του εν λόγω προσώπου ή οποιασδήποτε καταχρηστικής και παράλογης συμπεριφοράς από πλευράς της προσφεύγουσας συνδικαλιστικής ένωσης. Επισήμανε ειδικότερα, ότι οι συνδικαλιστικές ενώσεις δεν ήταν όργανα προσηλωμένα αποκλειστικά σε πολιτικά ουδέτερες πτυχές της ευημερίας των μελών τους, αλλά συχνά ήταν φορείς ιδεολογικού χαρακτήρα, με ισχυρά διατυπωμένες απόψεις για κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα. Επιπλέον, η συνδικαλιστική ένωση δεν ασκούσε οποιαδήποτε δημόσια λειτουργία, ώστε να μπορεί να κληθεί να προσλάβει μέλη για την εκπλήρωση ευρύτερων σκοπών.

Δικαίωμα σε απεργιακή κινητοποίηση

Ezelin κατά Γαλλίας

26 Απριλίου 1991

Η υπόθεση αυτή αφορούσε πειθαρχική ποινή που επιβλήθηκε στον προσφεύγοντα, ο οποίος ήταν τότε Αντιπρόεδρος της Συνδικαλιστικής Ένωσης Δικηγόρων της Γουαδελούπης, επειδή συμμετείχε σε δημόσια διαδήλωση - κατά τη διάρκεια της οποίας διατυπώθηκαν προσβλητικά σχόλια - η οποία διοργανώθηκε από διάφορα κινήματα ανεξαρτησίας της Γουαδελούπης και συνδικαλιστικές ενώσεις στην κοινότητα Basse-Terre (σε ένδειξη διαμαρτυρίας για δύο δικαστικές αποφάσεις που επέβαλαν ποινές φυλάκισης και πρόστιμα σε τρεις ακτιβιστές για πρόκληση φθοράς σε δημόσια κτήρια) και την άρνησή του να καταθέσει ως μάρτυρας ενώπιον του ανακριτή.

Υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 της Σύμβασης: Μολονότι η ποινή αυτή είχε κατά κύριο λόγο ηθικό χαρακτήρα, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η ελευθερία συμμετοχής σε ειρηνική συνάθροιση - εν προκειμένω σε διαδήλωση που δεν είχε απαγορευθεί - είναι τόσο σημαντική που δεν μπορεί να περιορισθεί με κανένα τρόπο, ακόμη και για έναν

δικηγόρο, στο μέτρο που το εν λόγω πρόσωπο δεν διαπράττει το ίδιο μεμπτές πράξεις υπό αυτή την περίπτωση».

Wilson, National Union of Journalists και Άλλοι κατά Ηνωμένου Βασιλείου

2 Ιουλίου 2002

Βλέπε ανωτέρω, ενότητα «Δικαίωμα συλλογικής διαπραγμάτευσης».

Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο σημείωσε ειδικότερα ότι «η ουσία ενός εθελοντικού συστήματος συλλογικής διαπραγμάτευσης συνίσταται στη δυνατότητα μιας συνδικαλιστικής ένωσης, η οποία δεν έχει αναγνωρισθεί από τον εργοδότη, να αναλάβει δράση, συμπεριλαμβανομένης, αν είναι απαραίτητο, και της εργασιακής κινητοποίησης, με σκοπό να πείσει τον εργοδότη να προσέλθει σε συλλογική διαπραγμάτευση μαζί της, για τα θέματα που η ένωση θεωρεί σημαντικά για τα συμφέροντα των μελών της».

Συνεταιρισμός Ακαδημαϊκών (Association of Academics) κατά Ισλανδίας

15 Μαΐου 2018 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Η υπόθεση αυτή αφορούσε τους περιορισμούς του δικαιώματος στην απεργία και την καθιέρωση υποχρεωτικής διαίτησας εκ του νόμου. Η προσφεύγουσα ομοσπονδία συνδικαλιστικών ενώσεων αποφοίτων πανεπιστημίων στην Ισλανδία, η οποία εκπροσωπούσε 18 ενώσεις μέλη της, που βρίσκονταν σε συλλογικές διαπραγματεύσεις με τον εργοδότη τους, το ισλανδικό Κράτος, ισχυρίστηκε ειδικότερα ότι, με την ψήφιση Νόμου τον Ιούνιο του 2015 που απαγόρευε περαιτέρω απεργίες και τυχόν στάσεις εργασίας και προέβλεπε έκδοση δεσμευτικής απόφασης επί των όρων απασχόλησης των μελών μιας ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των μισθολογικών αμοιβών, που λαμβάνεται από διαιτητικό δικαστήριο οριζόμενο ειδικά για τον σκοπό από το Ανώτατο Δικαστήριο, το Κράτος κατέστησε το δικαίωμα των εμπλεκόμενων συνδικάτων να προστατεύουν τα συμφέροντα των μελών τους, πλασματικό και περιόρισε τα δικαιώματα και τις ελευθερίες όλων των ενώσεων μελών, κατά τρόπο αδικαιολόγητο και δυσανάλογο.

Το Δικαστήριο έκρινε την προσφυγή **απαράδεκτη**, ως προδήλως αβάσιμη, διαπιστώνοντας ότι το Ανώτατο Δικαστήριο της Ισλανδίας είχε αξιολογήσει τα αποδεικτικά στοιχεία που παρουσιάστηκαν επί της υπόθεσης και είχε σταθμίσει τα διακυβευόμενα συμφέροντα, εφαρμόζοντας τις αρχές που καθορίζονται στη νομολογία του Δικαστηρίου και ότι ενήργησε εντός του περιθωρίου εκτίμησης που είχε, πετυχαίνοντας δικαιοσύνη μεταξύ των επιβληθέντων μέτρων και του επιδιωκόμενου θεμιτού σκοπού. Ειδικότερα, αξιολογώντας την αναγκαιότητα λήψης των επίμαχων μέτρων, το Δικαστήριο επισήμανε ότι οι ενώσεις-μέλη της προσφεύγουσας ομοσπονδίας, είχαν πράγματι ασκήσει δύο βασικά δικαιώματα που απορρέουν από την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, δηλαδή το δικαίωμα μιας συνδικαλιστικής ένωσης να επιδιώκει να πείσει τον εργοδότη να ακούσει απόψεις εκ μέρους των μελών του και το δικαίωμα να συμμετέχει σε συλλογικές διαπραγματεύσεις. Το γεγονός ότι οι διαδικασίες της συλλογικής διαπραγμάτευσης και της απεργιακής κινητοποίησης δεν είχαν οδηγήσει στο επιθυμητό για τις προσφεύγουσες ενώσεις-μέλη και τα μέλη τους, σήμαινε ότι τα δικαιώματά τους στο Άρθρο 11 ήταν πλασματικά.

⁴. Μαζί με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με έδρα εργασίων το Στρασβούργο από τον Ιούλιο του 1954 έως τον Οκτώβριο του 1999, επέβλεπε τη συμμόρφωση των συμβαλλομένων κρατών με τις υποχρεώσεις τους βάσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Η Επιτροπή έπαψε να λειτουργεί με την ίδρυση του Δικαστηρίου την 1η Νοεμβρίου 1998.

Οgnevenko κατά Ρωσίας⁵

20 Νοεμβρίου 2018

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την απόλυση του προσφεύγοντος μηχανοδηγού από την υπηρεσία των Ρωσικών Σιδηροδρόμων για πειθαρχικά παραπτώματα, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής σε απεργία. Τον Απρίλιο του 2008, η συνδικαλιστική ένωση *Rosprofzhel*, της οποίας ο προσφεύγων ήταν μέλος, αποφάσισε να κηρύξει απεργία μετά την αποτυχία των διαπραγματεύσεων για τους μισθούς και τα επιδόματα.

Η σιδηροδρομική εταιρεία δεν υπέβαλε αίτηση στα δικαστήρια για να κηρυχθεί η απεργία παράνομη, στην οποία έλαβε μέρος και ο προσφεύγων. Βρέθηκε στην εργασία του την ημέρα της απεργίας, αλλά αρνήθηκε να αναλάβει τα καθήκοντά του. Η απεργία προκάλεσε καθυστερήσεις στον τομέα όπου εργαζόταν.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι η απόλυση του προσφεύγοντος επέφερε δυσανάλογο περιορισμό των δικαιωμάτων του. Σημείωσε, ειδικότερα, ότι οι μηχανοδηγοί και ορισμένες άλλες κατηγορίες εργαζομένων στους σιδηροδρόμους, περιλαμβάνονταν στα επαγγέλματα στα οποία απαγορεύεται η απεργία. Ο περιορισμός αυτός δεν είχε αιτιολογηθεί επαρκώς από τη ρωσική κυβέρνηση και βρισκόταν σε σύγκρουση με διεθνώς αναγνωρισμένους κανονισμούς εργασίας. Λόγω αυτών των δεδομένων, τα δικαστήρια ήταν σε θέση να εξετάσουν μόνο την τυπική συμμόρφωση του προσφεύγοντος με τον νόμο, χωρίς να προβούν σε οποιαδήποτε άσκηση στάθμισης παραγόντων. Ο προσφεύγων είχε τιμωρηθεί με απόλυση λόγω συμμετοχής σε απεργιακή κινητοποίηση, γεγονός που συνιστούσε το δεύτερο πειθαρχικό αδίκημα που είχε διαπράξει. Τέτοιου είδους κυρώσεις είχαν αναπόφευκτα "αποτρεπτικό αποτέλεσμα" σε όσους θα μπορούσαν πιθανά να σκεφτούν να απεργήσουν, για να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους.

---

⁵. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2022 η Ρωσική Ομοσπονδία έπαψε να είναι Συμβαλλόμενο Μέρος της Σύμβασης.

Sisman και Άλλοι κατά Τουρκίας

14 Δεκεμβρίου 2021 (απόφαση επί του παραδεκτού)

Η υπόθεση αφορούσε την απόλυση εργαζομένων λόγω της συμμετοχής τους σε απεργιακή κινητοποίηση που οργανώθηκε εκτός συνδικαλιστικού πλαισίου.

Το Δικαστήριο έκρινε την προσφυγή απαράδεκτη (ασυμβίβαστη *ratione materiae*), διαπιστώνοντας ότι, με βάση τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, δεδομένου ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν απολυθεί επειδή συμμετείχαν σε διαδήλωση που οργανώθηκε από συνδικαλιστική ένωση, ή επειδή διεκδίκησαν επαγγελματικά δικαιώματα στο πλαίσιο των δράσεων μιας συνδικαλιστικής ένωσης, ή επειδή αποχώρησαν από κάποιο συγκεκριμένη συνδικαλιστική ένωση, ή επειδή αποφάσισαν να μην προσχωρήσουν σε κάποια συγκεκριμένη συνδικαλιστική ένωση, δεν μπορούσαν να επικαλεστούν στην πραγματικότητα το δικαίωμα της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι που προστατεύεται από το Άρθρο 11 της Σύμβασης.

Εκκρεμείς υποθέσεις ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύμβασης

Humpert και άλλοι κατά Γερμανίας (αριθ. 59433/18, 59477/18, 59481/18 και 59494/18)

Παράιτηση από τη δικαιοδοσία υπέρ του Τμήματος Ευρείας Σύμβασης τον Σεπτέμβριο του 2022

Η υπόθεση αυτή αφορά τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν στους προσφεύγοντες, εκπαιδευτικούς με καθεστώς εργασίας δημοσίου υπαλλήλου, για την πραγματοποίηση απεργίας προκειμένου να βελτιωθούν οι συνθήκες εργασίας τους. Καταγγέλλουν ειδικότερα ότι η απαγόρευση της απεργίας των εκπαιδευτικών - με καθεστώς εργασίας δημοσίου υπαλλήλου - δεν προβλέπεται από τον νόμο, είναι δυσανάλογη και σε σύγκριση με τους εκπαιδευτικούς που απασχολούνται με σύμβαση εργασίας, εισάγει διακρίσεις.

Στις 10 Σεπτεμβρίου 2019, το Δικαστήριο κοινοποίησε τις προσφυγές στη γερμανική Κυβέρνηση κι έθεσε ερωτήματα στους διαδίκους βάσει του Άρθρου 11 (ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι) και του Άρθρου 14 (απαγόρευση των διακρίσεων) της Σύμβασης.

Μποϊκοτάζ

Νορβηγική Συνομοσπονδία Συνδικάτων [Norwegian Confederation of Trade Unions LO] και Νορβηγική Ένωση Εργαζομένων στις Μεταφορές [Norwegian Transport Workers' Union NTF] κατά Νορβηγίας

10 Ιουνίου 2021

Η πρώτη προσφεύγουσα ένωση, ήταν μέλος της δεύτερης. Η υπόθεση αφορούσε απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου της Νορβηγίας να κηρύξει παράνομο το μποϊκοτάζ που ανακοίνωσε η Νορβηγική Ένωση Εργαζομένων στις Μεταφορές [Norsk Transportarbeiderforbund, NTF] για να ασκήσει πίεση σε μια ξένη εταιρεία, με την επωνυμία *Holship*, να συνάψει συλλογική σύμβαση κατά παράβαση της ελευθερίας εγκατάστασης στον ΕΟΧ (Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο).

Το Δικαστήριο έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεων της υπό κρίση υπόθεσης, το Ανώτατο Δικαστήριο της Νορβηγίας προέβαλε συναφή κι επαρκή αιτιολόγηση, της καταληκτικής του απόφασης.

Ειδικότερα, ως προς τον σκοπό της προταθείσας ενέργειας, το Δικαστήριο σημείωσε ότι το επίμαχο μποιϊκοτάζ στόχευε μεταξύ άλλων, στην εξασφάλιση σταθερών και ασφαλών συνθηκών εργασίας για τους λιμενεργάτες. Επιπλέον, το δικαίωμα προτεραιότητας, το οποίο ήταν ένα από τα δικαιώματα που επιδίωκε να υπερασπιστεί το προταθέν μποιϊκοτάζ, βασιζόταν σε μια μακρόχρονη παράδοση στο εσωτερικό της χώρας και προβλεπόταν από το διεθνές δίκαιο. Υπό το πρίσμα των ανωτέρω, το επίμαχο μποιϊκοτάζ, το οποίο οι προσφεύγουσες συνδικαλιστικές ενώσεις είχαν κοινοποιήσει εκ των προτέρων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, θα μπορούσε να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 11 της Σύμβασης. Επί της ουσίας, το Δικαστήριο παρατήρησε ειδικότερα, ότι η απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου που έκρινε ότι το σχεδιαζόμενο μποιϊκοτάζ ήταν παράνομο, συνεπαγόταν έναν «περιορισμό» στην άσκηση των δικαιωμάτων των συνδικαλιστικών ενώσεων, ο οποίος προβλεπόταν από τον νόμο και στόχευε στην προστασία των «δικαιωμάτων και ελευθεριών» των άλλων, ειδικότερα, το δικαίωμα της εταιρείας *Holship* στην ελευθερία εγκατάστασης, όπως κατοχυρώνεται από τη συμφωνία για τον ΕΟΧ.

Τα δικαιώματα των συνδικαλιστικών ενώσεων στον δημόσιο τομέα

Tüm Haber Sen και Cinar κατά Τουρκίας

21 Φεβρουαρίου 2006

Η υπόθεση αφορούσε τη διάλυση μιας ένωσης εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, με το επιχείρημα ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν μπορούσαν να ιδρύσουν συνδικαλιστικές ενώσεις.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης. Επισήμανε ειδικότερα, ότι το «Κράτος ως εργοδότης» οφείλει να σέβεται τη συνδικαλιστική ελευθερία και να εγγυάται την αποτελεσματική της άσκηση.

Sişman και Άλλοι κατά Τουρκίας

17 Ιουλίου 2007

Οι προσφεύγοντες, εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, οι οποίοι είχαν λάβει μέρος σε συνδικαλιστικές δράσεις που έδιναν τη δυνατότητα στους αυτοκινητιστές να περνούν τις μπάρες διοδίων χωρίς να πληρώνουν, είχαν καταδικαστεί σε καταβολή αποζημίωσης στο πλαίσιο αστικής διαδικασίας.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης. Επισήμανε ειδικότερα, ότι η τουρκική Κυβέρνηση δεν είχε διευκρινίσει εάν υπήρχαν άλλα μέσα για να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους, οι δημόσιοι υπάλληλοι. Ωστόσο, μόνο «πειστικοί κι επιτακτικοί λόγοι» θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν περιορισμούς στα συνδικαλιστικά δικαιώματα στον δημόσιο τομέα.

Στην απόφαση **Demir and Baykara κατά Τουρκίας** του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης της 12 Νοεμβρίου 2008 (βλέπε ανωτέρω), το Δικαστήριο έκρινε ότι τα μέλη της Κρατικής διοίκησης δεν μπορούν να εξαιρεθούν από το πεδίο εφαρμογής του Άρθρου 11 της Σύμβασης. Σύμφωνα με το Άρθρο 11 § 2, οι εθνικές αρχές δικαιούνται κατά το μέγιστο να τους επιβάλλουν «νόμιμους περιορισμούς».

Energi Yapi-Yol Sen κατά Τουρκίας

1 Απριλίου 2009

Η υπόθεση αυτή αφορούσε πειθαρχικά μέτρα που ελήφθησαν κατά των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, οι οποίοι είχαν συμμετάσχει σε μονοήμερη εθνική απεργία για την αναγνώριση του δικαιώματός τους σε συλλογική σύμβαση.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι η έκδοση και η εφαρμογή της επίμαχης εγκυκλίου – η οποία, *inter alia*, απαγόρευε στους εργαζόμενους στον δημόσιο τομέα να συμμετάσχουν σε εθνική μονοήμερη απεργία που οργανώθηκε στο πλαίσιο εκδηλώσεων που προγραμματίστηκαν από την Ομοσπονδία Συνδικάτων του Δημόσιου Τομέα για την εξασφάλιση του δικαιώματος σε συλλογική σύμβαση εργασίας – δεν ανταποκρίθηκε σε μια «επιτακτική κοινωνική ανάγκη» και ότι, ως εκ τούτου, υπήρξε δυσανάλογη παρέμβαση στα δικαιώματα της προσφεύγουσας ένωσης. Το Δικαστήριο αναγνώρισε ότι το δικαίωμα στην απεργία δεν ήταν απόλυτο και θα μπορούσε να υπόκειται σε ειδικούς όρους και περιορισμούς. Επισήμανε, ωστόσο, ότι, ενώ ορισμένες κατηγορίες δημοσίων υπαλλήλων μπορούν να αποκλείονται από την απεργία, η εν λόγω απαγόρευση δεν επεκτείνεται σε όλους τους

δημόσιους υπαλλήλους ή στους υπαλλήλους των Κρατικών εμπορικών ή βιομηχανικών επιχειρήσεων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ωστόσο, η εγκύκλιος είχε συνταχθεί με γενικούς όρους, στερώντας πλήρως από όλους τους δημόσιους υπαλλήλους το δικαίωμα να λάβουν μέρος σε απεργιακές κινητοποιήσεις.

Kaya και Seyhan κατά Τουρκίας

15 Σεπτεμβρίου 2009

Η υπόθεση αυτή αφορούσε εκπαιδευτικούς που τιμωρήθηκαν πειθαρχικά επειδή συμμετείχαν σε εθνική απεργιακή κινητοποίηση που οργανώθηκε από το συνδικαλιστική ένωση τους.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης, διαπιστώνοντας ότι οι κυρώσεις που καταγγέλλθηκαν, αν και πολύ ελαφρές στην περίπτωση των προσφευγόντων, αποδείχθηκαν ικανές να αποτρέψουν τα μέλη των συνδικάτων από το δικαίωμα συμμετοχής τους σε απεργίες ή άλλες συνδικαλιστικές δράσεις και δεν ήταν «αναγκαίες σε μια δημοκρατική κοινωνία».

Sisman και Άλλοι κατά Τουρκίας

27 Σεπτεμβρίου 2011

Η υπόθεση αυτή αφορούσε πειθαρχικά μέτρα που επιβλήθηκαν σε υπαλλήλους φορολογικών αρχών που υπάγονται στο Υπουργείο Οικονομικών, επειδή ανάρτησαν αφίσες συνδικαλιστική ένωσης για την ετήσια διαδήλωση της 1ης Μαΐου, σε σημεία εκτός των καθορισμένων πινάκων ανακοινώσεων.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης. Παρατήρησε ειδικότερα ότι είχαν επιβληθεί πειθαρχικές κυρώσεις στους προσφεύγοντες, επειδή είχαν αναρτήσει τις αφίσες της συνδικαλιστική ένωσης στην οποία ανήκαν, στους τοίχους του γραφείου τους και όχι στον προβλεπόμενο πίνακα ανακοινώσεων. Επιπλέον, οι εν λόγω αφίσες δεν είχαν περιεχόμενο παράνομο ή προκλητικό, που θα μπορούσε να διαταράξει την τάξη εντός του φορέα. Το Δικαστήριο επισήμανε επίσης, ότι η καταγγελλόμενη κύρωση, όσο ελάχιστη και αν ήταν, είχε τη δυνατότητα, να λειτουργήσει αποτρεπτικά ως προς την ελεύθερη άσκηση των δράσεων των μελών των συνδικαλιστικών ενώσεων. Αυτό οδήγησε το δικαστήριο στη διαπίστωση ότι οι προειδοποιήσεις που εξέδωσαν οι φορολογικές αρχές δεν ήταν «απαραίτητες σε μια δημοκρατική κοινωνία».

Matelly κατά Γαλλίας

2 Οκτωβρίου 2014

Η υπόθεση αυτή αφορούσε την απόλυτη απαγόρευση των συνδικαλιστικών ενώσεων εντός των γαλλικών ενόπλων δυνάμεων. Ο προσφεύγων κατήγγειλε ιδιαίτερα την αδικαιολόγητη και δυσανάλογη παρέμβαση στην άσκηση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι υπήρξε **παραβίαση του Άρθρου 11** της Σύμβασης. Διαπίστωσε συγκεκριμένα, ότι η απόφαση των αρχών σχετικά με τον προσφεύγοντα (διαταγή παραίτησης από τη συνδικαλιστική ένωση της οποίας ήταν μέλος) ισοδυναμούσε με απόλυτη απαγόρευση της συμμετοχής στρατιωτικού προσωπικού σε ένωση επαγγελματιών, αντίστοιχη με συνδικαλιστική ένωση, η οποία ιδρύθηκε για να υπερασπιστεί τα επαγγελματικά και μη οικονομικά συμφέροντά των μελών του και ότι οι λόγοι μιας τέτοιας απόφασης, δεν ήταν ούτε βάσιμοι ούτε επαρκείς. Το Δικαστήριο κατέληξε στην απόφαση ότι, ενώ η άσκηση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι εκ μέρους του στρατιωτικού προσωπικού θα μπορούσε να υπόκειται σε νόμιμους περιορισμούς, μια γενική απαγόρευση ίδρυσης ή προσχώρησης σε μια συνδικαλιστική ένωση καταπατούσε την ίδια την ουσία αυτής της ελευθερίας, και ως εκ τούτου απαγορευόταν από τη Σύμβαση.

Βλ. επίσης: **ADEFDROMIL κατά Γαλλίας**, απόφαση της 2ης Οκτωβρίου 2014.

Junta Rectora Del Ertzainen Nazional Elkartasuna (ER.N.E.) κατά Ισπανίας

21 Απριλίου 2015

Η υπόθεση αφορούσε την αδυναμία των μελών μιας συνδικαλιστικής ένωσης αστυνομικών να ασκήσουν το δικαίωμα σε απεργιακή κινητοποίηση. Η προσφεύγουσα συνδικαλιστική ένωση κατήγγειλε ειδικότερα την απαγόρευση απεργιακής κινητοποίησης που επιβλήθηκε στους *Ertzainas* - αστυνομικοί της Χώρας των Βάσκων οι οποίοι ασκούν τα καθήκοντά τους εντός της δικαιοδοσίας της εν λόγω Αυτόνομης Κοινότητας - η οποία, όπως υποστήριξε, συνιστά διάκριση σε βάρος τους σε σχέση με άλλες ομάδες που εκτέλεσαν παρόμοια καθήκοντα, είχαν όμως δικαίωμα να απεργήσουν.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι **δεν υπήρξε παραβίαση του Άρθρου 11 αυτοτελώς ή σε συνδυασμό με το Άρθρο 14** (απαγόρευση διακρίσεων) της Σύμβασης. Διαπίστωσε ειδικότερα ότι οι αυστηρότερες απαιτήσεις που τίθενται στα «όργανα επιβολής του νόμου», δεδομένου ότι φέρουν οπλισμό και ότι υποχρεούνται να παρέχουν υπηρεσία αδιάλειπτα, δικαιολογούν την απαγόρευση της απεργιακής κινητοποίησης, στο μέτρο που διακυβεύεται η δημόσια ασφάλεια και η πρόληψη της διατάραξης της δημόσιας τάξης. Το Δικαστήριο επισήμανε ότι η ιδιαίτερη φύση των καθηκόντων των εν λόγω υπαλλήλων δικαιολογούσε την παραχώρηση μεγάλου περιθωρίου ελιγμών στο κράτος («ευρύ περιθώριο εκτίμησης») ως προς τη ρύθμιση ορισμένων πτυχών των συνδικαλιστικών δραστηριοτήτων για λόγους δημοσίου συμφέροντος, χωρίς ωστόσο να στερεί από τη συνδικαλιστική ένωση το βασικό περιεχόμενο των δικαιωμάτων της βάσει του Άρθρου 11.

Περαιτέρω ανάγνωση

Βλέπε ειδικότερα:

- **[Guide on Article 11 of the European Convention on Human Rights – Freedom of Assembly and Association \(Οδηγός για το Άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου– Η ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταίριζεσθαι\)](#)**, κείμενο που συνέταξε η Διεύθυνση Νομικού Συμβούλου (Jurisconsult) του ΕΔΔΑ.

Επικοινωνία:

Τηλ.: +33 (0)3 90 21 42
08

